

wykorzystania. Takie rozwiązanie miałyby zatem zapewnić prawidłowość wydatkowania tych środków finansowych ułatwić i weryfikację podmiotów, w działalności których stwierdzonoby określone nieprawidłowości. Ponadto, sąd w wyroku miałby dokładnie określić cel, na jaki dany środek karny ma być przeznaczony.

Modyfikacja proponowana w treści art. 48 i 49 k.k. podyktowana jest zmianą z systemu parametrycznego na kwotowy przy określaniu wysokości nawiązki i świadczenia pieniężnego, który to system ma znacznie ułatwić i przyspieszyć orzekanie o wysokości tych środków. Nowe unormowanie ma ponadto na celu zmianę czasu orzekania o wysokości tych środków z dotychczasowego czasu orzekania na moment popełnienia czynu zabronionego.

JERZY MIGDAŁ

POLICJA W ŚWIETLE NOWEJ USTAWY

WYBRANE ZAGADNIENIA

Badania opinii społecznej w Polsce jak i na świecie jednoznacznie wskazują, że dla ludzi najważniejsze są takie dobra jak: bezpieczeństwo własnej rodziny, porządek publiczny oraz zaufanie do organów bezpieczeństwa i porządku publicznego. Z tego powodu obserwuje się duże zainteresowanie społeczeństwa problemami funkcjonowania instytucji powołanych do ochrony tych dóbr. Niestety występuje ciągła rozbieżność między oczekiwaniami społecznymi a skutecznością działania administracji. W związku z tym Policja i inne organy zajmujące się bezpieczeństwem i porządkiem publicznym podlegają ciągłym przemianom ustawowym i organizacyjnym, a wyposażane są w różnorodne środki prawne służące poprawie efektywności i skuteczności ich działania.

Pozycja Policji w systemie administracji publicznej kształtowała się na przestrzeni lat bardzo różnie. Bez względu jednak na nazwę, struktury i podporządkowanie zawsze była to forma uzbrojona, służąca państwu, celem której była ochrona bezpieczeństwa i porządku publicznego. Po zmianach ustrojowych nastąpiły w oparciu o zmiany legislacyjne istotne przekształcenia prawne w strukturze i zakresie działania tej formacji. W dniu 6 kwietnia 1990 r. Sejm Rzeczypospolitej Polskiej uchwalił nową ustawę o Policji. Do dnia dzisiejszego była ona już czternastokrotnie nowelizowana. Nowa ustawa stała się podstawą do nowego określenia pozycji prawnej Policji jako formacji służącej nie tylko państwu, ale i społeczeństwu.

Policja zorganizowana jest na wzór wojskowy i ma wyraźnie paramilitarny charakter, który przejawia się w obowiązku umundurowania, uzbroje-

nia, w przepisach określających możliwość zastosowania broni, w hierarchii stopni służbowych, w postuszeństwie służbowym oraz w nakazie bezzwłocznego wykonywania poleceń i rozkazów przełożonych. Niektóre te kwestie zostały uregulowane już w poprzedniej ustawie, określając tym samym status prawny funkcjonariusza.

W uchwalonej ustawie, obok przepisów określających treść stosunku służbowego funkcjonariuszy Policji, znajdują się przepisy odnoszące się do jej zadań i struktury organizacyjnej. W aktualnym brzmieniu ustawa dzieli się zatem na dwie części:

- 1) odnoszącą się do wszystkich pracowników regulującą zadania i strukturę organizacyjną Policji oraz
- 2) na część regulującą stosunek służbowy funkcjonariusza.

Do podstawowych zadań Policji zgodnie z ustawą należą:

- 1) ochrona życia i zdrowia ludzi oraz mienia przed bezprawnymi zamachami naruszającymi te dobra,
- 2) ochrona bezpieczeństwa i porządku publicznego, w tym zapewnienie spokoju w miejscach publicznych oraz w środkach publicznego transportu i komunikacji publicznej, w ruchu drogowym i na wodach przeznaczonych do powszechnego korzystania,
- 3) inicjowanie i organizowanie działań mających na celu zapobieganie popełnianiu przestępstw i wykroczeń oraz zjawiskom kryminogennym i współdziałanie w tym zakresie z organami państwowymi, samorządowymi i organizacjami społecznymi,
- 4) wykrywanie przestępstw i wykroczeń oraz ściganie ich sprawców,
- 5) nadzór nad strażami gminnymi (miejskimi) oraz nad specjalistycznymi uzbrojonymi formacjami ochronnymi w zakresie określonym w odrębnych przepisach,
- 6) kontrola przestrzegania przepisów porządkowych i administracyjnych związanych z działalnością publiczną lub obowiązujących w miejscach publicznych,
- 7) współdziałanie z policjami innych państw oraz ich organizacjami na podstawie umów i porozumień międzynarodowych oraz odrębnych przepisów,
- 8) gromadzenie, przetwarzanie i przekazywanie informacji kryminalnych,
- 9) prowadzenie Krajowego Systemu Informatycznego,
- 10) realizacja zadań wynikających z umów i porozumień międzynarodowych, na zasadach i w zakresie w nich określonych.

Ustawa określa, iż Policja składa się ze służby kryminalnej, prewencyjnej oraz wspomagającej działalność Policji w zakresie organizacyjnym, logistycznym i technicznym.

W skład Policji wchodzi też policja sądowa. Szczegółowy zakres zadań i zasady organizacji policji sądowej określa, w drodze rozporządzenia, minister właściwy do spraw wewnętrznych, w porozumieniu z ministrem właściwym do spraw sprawiedliwości.

W skład Policji wchodzi również:

- 1) Wyższa Szkoła Policji, ośrodki szkolenia i szkoły policyjne,
- 2) wyodrębnione oddziały prewencji i pododdziały antyterrorystyczne,
- 3) jednostki badawczo-rozwojowe.

Komendant Główny Policji za zgodą ministra właściwego do spraw wewnętrznych, może powoływać w uzasadnionych przypadkach, inne rodzaje służb, określając ich właściwość terytorialną, organizację i zakres działania. Pracownicy na stanowiskach administracyjnych, technicznych i gospodarczych w komendach i komisariatach Policji, z wyjątkiem stanowisk określonych przez Komendanta Głównego Policji są zatrudniani na zasadach określonych w przepisach o pracownikach urzędów państwowych.

Centralnym organem administracji rządowej, właściwym w sprawach ochrony bezpieczeństwa ludzi oraz utrzymania bezpieczeństwa i porządku publicznego jest Komendant Główny Policji, podległy ministrowi właściwemu do spraw wewnętrznych. Komendant Główny Policji jest przełożonym wszystkich funkcjonariuszy Policji.

Komendanta Głównego Policji powołuje i odwołuje Prezes Rady Ministrów na wniosek ministra właściwego do spraw wewnętrznych. Zastępcę Komendanta Głównego Policji powołuje i odwołuje minister właściwy do spraw wewnętrznych na wniosek Komendanta Głównego Policji. W razie zwolnienia stanowiska Komendanta Głównego Policji, minister właściwy do spraw wewnętrznych, do czasu powołania nowego komendanta, powierza pełnienie obowiązków Komendanta Głównego Policji na okres nie dłuższy niż 3 miesiące jednemu z jego zastępców. W razie czasowej niemożności sprawowania funkcji przez Komendanta Głównego Policji, minister właściwy do spraw wewnętrznych, do czasu ustania przeszkody w sprawowaniu tej funkcji przez dotychczasowego komendanta, jednak na okres nie dłuższy niż 6 miesięcy powierza pełnienie obowiązków Komendanta Głównego Policji jednemu z jego zastępców.

Zasadnicza zmiana dotyczy usytuowania organów Policji o strukturze terenowych organów administracji rządowej. Jako zasadę organizacji orga-

nów administracji w tym Policji w nowym ustroju przyjęto zasadę zespolenia. Organy Policji stały się organami administracji zespolonej na stopniu wojewódzkim z wojewodą, na szczeblu powiatowym ze starostą wykonującym zadania z zakresu administracji ogólnej. Tym samym organami administracji rządowej na obszarze województwa są:

- 1) wojewoda przy pomocy komendanta wojewódzkiego Policji działającego w jego imieniu albo komendant wojewódzki Policji działający w imieniu własnym,
- 2) komendant powiatowy (miejski) Policji,
- 3) komendant komisariatu Policji.

Terytorialny zasięg działania organów odpowiada zasadniczemu podziałowi administracyjnemu państwa.

W postępowaniu administracyjnym w sprawach związanych z wykonywaniem zadań i kompetencji Policji, jeżeli ustawy nie stanowią inaczej, organem właściwym jest komendant powiatowy (miejski) Policji, a na obszarze m.st. Warszawy — komendant rejonowy Policji. W postępowaniu administracyjnym w sprawach, o których mowa wyżej organami wyższego stopnia są:

- 1) w stosunku do komendanta powiatowego (miejskiego) Policji — komendant wojewódzki Policji,
- 2) w stosunku do komendanta rejonowego Policji — Komendant Stołeczny Policji,
- 3) w stosunku do komendanta wojewódzkiego Policji — Komendant Główny Policji.

Usytuowanie Policji w systemie organów zespolonych spowodowało zmianę sposobu powoływania i odwoływania organów Policji. Ustawa bardzo szczegółowo reguluje te kwestie. Komendanta wojewódzkiego Policji powołuje i odwołuje minister właściwy do spraw wewnętrznych na wniosek Komendanta Głównego Policji, złożony po zasięgnięciu opinii wojewody. Ustawa znosi wymogi wyłonienia kandydatów w drodze konkursu. Komendanta Stołecznego Policji powołuje i odwołuje minister właściwy do spraw wewnętrznych na wniosek Komendanta Głównego Policji złożony po zasięgnięciu opinii wojewody oraz opinii Prezydenta m.st. Warszawy. Komendant Główny Policji, na wniosek komendanta wojewódzkiego lub odpowiednio Komendanta Stołecznego Policji, powołuje i odwołuje do trzech zastępców komendanta wojewódzkiego lub Komendanta Stołecznego Policji, w tym i zastępcę. Na stanowisko komendanta wojewódzkiego i Komendanta Stołecznego Policji

oraz zastępców komendanta wojewódzkiego i Komendanta Stołecznego Policji powołuje się oficerów Policji. W razie zwolnienia stanowiska komendanta wojewódzkiego lub Komendanta Stołecznego Policji Komendant Główny Policji, do czasu powołania nowego komendanta, powierza pełnienie obowiązków komendanta wojewódzkiego albo Komendanta Stołecznego Policji na okres nie dłuższy niż sześć miesięcy jednemu z jego zastępców lub wyznaczonemu oficerowi. W przypadku nieotrzymania opinii minister właściwy do spraw wewnętrznych na wniosek Komendanta Głównego Policji, może powołać komendanta wojewódzkiego albo Komendanta Stołecznego Policji po upływie czternastu dni od dnia przedstawienia wniosku o wydaniu opinii. Komendanta powiatowego (miejskiego) Policji powołuje i odwołuje komendant wojewódzki Policji, po zasięgnięciu opinii starosty. Komendanta rejonowego Policji powołuje i odwołuje Komendant Stołeczny Policji, po zasięgnięciu opinii Prezydenta Miasta Stołecznego Warszawy. Komendant wojewódzki Policji na wniosek komendanta powiatowego (miejskiego) Policji, powołuje I zastępcę i pozostałych zastępców komendanta powiatowego (miejskiego) Policji. Komendant Stołeczny Policji na wniosek komendanta rejonowego Policji, powołuje zastępców komendanta rejonowego Policji. Na stanowisko komendanta powiatowego (miejskiego) i komendanta rejonowego Policji oraz zastępców komendanta (miejskiego) i komendanta rejonowego Policji powołuje się oficerów Policji. W razie zwolnienia stanowiska komendanta powiatowego (miejskiego) Policji komendant wojewódzki Policji, do czasu powołania nowego komendanta powierza pełnienie obowiązków komendanta powiatowego (miejskiego) Policji na okres nie dłuższy niż 6 miesięcy, jednemu z jego zastępców lub wyznaczonemu oficerowi. W razie zwolnienia stanowiska komendanta rejonowego Policji Komendant Stołeczny Policji, do czasu powołania nowego komendanta, powierza pełnienie obowiązków komendanta rejonowego Policji, na okres nie dłuższy niż 6 miesięcy, jednemu z jego zastępców lub wyznaczonemu oficerowi. W przypadku nieotrzymania opinii, o których mowa komendant wojewódzki albo Komendant Stołeczny Policji może powołać odpowiednio komendanta powiatowego (miejskiego) albo komendanta rejonowego Policji po upływie 14 dni od dnia przedstawienia wniosku o wydanie opinii. Komendanta komisariatu Policji powołuje i odwołuje komendant powiatowy (miejski) Policji po zasięgnięciu opinii właściwego terytorialnie wójta (burmistrza lub prezydenta miasta) lub wójtów. Opiniowanie to nie dotyczy komendanta komisariatu specjalistycznego. Zastępców komendanta komisariatów Policji powołuje komendant powiatowy (miejski) Policji na wniosek komendanta komisariatu Policji. Na stanowisko komendanta ko-

misariatu Policji i zastępcy komendanta komisariatu Policji powołuje się oficerów lub aspirantów Policji. W razie zwolnienia stanowiska komendanta komisariatu Policji, komendant powiatowy (miejski) Policji, do czasu powołania nowego komendanta, powierza, po zasięgnięciu opinii właściwego terytorialnie wójta (burmistrza lub prezydenta miasta) lub wójtów, pełnienie obowiązków komendanta komisariatu Policji, na okres nie dłuższy niż 3 miesiące jednemu z jego zastępców, a w razie braku zastępców — innemu policjantowi. W razie czasowej niemożności sprawowania funkcji przez komendanta komisariatu Policji, komendant powiatowy (miejski) Policji do czasu ustania przeszkody w sprawowaniu tej funkcji przez dotychczasowego komendanta powierza pełnienie obowiązków komendanta komisariatu Policji jednemu z jego zastępców, a w razie braku zastępców — innemu policjantowi. Na obszarze m.st. Warszawy przepisy stosuje się odpowiednio do powoływania i odwoływania komendanta komisariatu Policji przez komendanta rejonowego Policji, po zasięgnięciu opinii Prezydenta m.st. Warszawy. Na obszarze m.st. Warszawy przepisy stosuje się odpowiednio do powoływania zastępców komendanta komisariatu Policji przez komendanta rejonowego Policji. W przypadku nieotrzymania opinii, o której mowa:

- 1) komendant powiatowy (miejski) Policji może powołać komendanta komisariatu Policji po upływie 14 dni od dnia przedstawienia wniosku o wydanie opinii,
- 2) komendant rejonowy Policji może powołać komendanta komisariatu Policji po upływie 21 dni od dnia przedstawienia wniosku o wydanie opinii.

Odwołać ze stanowiska może w każdym czasie organ uprawniony do powoływania. Nie wiadomo dlaczego nie dotyczy to zastępców komendanta wojewódzkiego. Policjanta odwołanego ze stanowiska przenosi się do dyspozycji przełożonego policjanta uprawnionego do odwołania ze stanowiska z zastrzeżeniem, że policjanta odwołanego ze stanowiska komendanta wojewódzkiego i Komendanta Stołecznego Policji przenosi się do dyspozycji Komendanta Głównego Policji. Policjant przez okres 6 miesięcy ma prawo do uposażenia w wysokości przysługującej przed odwołaniem.

Komendant wojewódzki Policji oraz komendant powiatowy (miejski) Policji są przełożonymi policjantów na terenie swojego działania. Komendant Główny Policji, komendant wojewódzki Policji, komendant powiatowy (miejski) Policji wykonują swoje zadania przy pomocy podległych im komend, a komendant komisariatu Policji przy pomocy komisariatu.

Komendant Główny Policji określa:

- 1) szczegółowe zasady organizacji i zakres działania komend, komisariatów i innych jednostek organizacyjnych Policji,
- 2) metody i formy wykonywania zadań przez poszczególne służby policyjne, w zakresie nieobjętym innymi przepisami wydanymi na podstawie ustawy,
- 3) program szkoleń zawodowych policjantów,
- 4) szczegółowe zasady szkolenia zwierząt wykorzystywanych do realizacji zadań Policji, a także normy ich wyżywienia,
- 5) szczegółowe warunki bezpieczeństwa i higieny służby, po konsultacji z Państwową Inspekcją Pracy,
- 6) zasady etyki zawodowej policjantów, po zasięgnięciu opinii związku zawodowego policjantów.

Komendant wojewódzki Policji określa właściwość terytorialną komisariatów Policji na terenie swojego działania.

Komendant Główny Policji może tworzyć ośrodki szkolenia i szkoły policyjne oraz określa ich program nauczania. Regulamin komend, komisariatów i innych jednostek organizacyjnych Policji ustala właściwy dla nich komendant Policji w porozumieniu z właściwym przełożonym. Regulamin komendy wojewódzkiej Policji nie stanowi części regulaminu urzędu wojewódzkiego.

Komendant wojewódzki Policji w porozumieniu z Komendantem Głównym Policji tworzy, w razie potrzeby, komisariat kolejowy, wodny, lotniczy lub inny komisariat specjalistyczny. Komendanci komisariatów specjalistycznych podlegają właściwemu terytorialnie komendantowi wojewódzkiemu Policji.

Komendanta komisariatu specjalistycznego Policji powołuje i odwołuje komendant wojewódzki Policji. Nowym rozwiązaniem jest, by komendant powiatowy (miejski) Policji mógł tworzyć rewiry dzielnicowych oraz posterunki Policji na zasadach określonych przez Komendanta Głównego Policji. Kierownika rewiru oraz kierownika posterunku Policji mianuje i zwalnia ze stanowiska komendant powiatowy (miejski) Policji, po zasięgnięciu opinii wójta (burmistrza lub prezydenta miasta), chyba że do wyrażenia opinii w tej sprawie upoważniony został organ wykonawczy jednostki pomocniczej gminy. Kierownik rewiru jest zatem mianowany, a nie jak w innych przypadkach powoływany. Jeżeli jest to zamierzona działalność ustawodawcy należy spróbować ocenić za S. Pieprznym to albo jako akt inwestytury, albo jako stosunek służbowy na określonym stanowisku. Do zadań kierownika rewiru oraz kierownika posterunku Policji należy w szczególności:

- 1) rozpoznawanie zagrożeń i przeciwdziałanie ich powstawaniu,
- 2) inicjowanie i organizowanie działań społeczności lokalnych mających na celu zapobieganie popełnianiu przestępstw i wykroczeń oraz innym zjawiskom kryminogennym,
- 3) wykonywanie czynności administracyjno–porządkowych oraz innych niecierpiących zwłoki czynności związanych z zawiadomieniem o przestępstwie i zabezpieczeniem miejsca zdarzenia.

Koszty związane z funkcjonowaniem Policji są pokrywane z budżetu państwa. Etaty Policji określa ustawa budżetowa. Jednostki samorządu terytorialnego, państwowe jednostki organizacyjne, stowarzyszenia, fundacje, banki oraz instytucje ubezpieczeniowe mogą uczestniczyć w pokrywaniu wydatków inwestycyjnych, modernizacyjnych lub remontowych oraz kosztów utrzymania i funkcjonowania jednostek organizacyjnych Policji, a także zakupu niezbędnych dla ich potrzeb towarów i usług. Gospodarkę przeznaczonymi na te cele środkami finansowymi prowadzi się w Policji w ramach wyodrębnionego środka specjalnego. Środki przekazane Policji na podstawie porozumień o bezpieczeństwie imprez masowych przeznacza się na wypłatę dodatkowego wynagrodzenia oraz na pokrycie innych kosztów funkcjonowania Policji. Na wniosek rady powiatu lub rady gminy liczba etatów Policji w rewirach dzielnicowych i posterunkach Policji na terenie powiatu lub gminy może ulec zwiększeniu jeżeli organy te zapewnią pokrywanie kosztów utrzymania etatów Policji przez okres co najmniej 5 lat, na warunkach określonych w porozumieniu zawartym między organem powiatu lub gminy a właściwym komendantem wojewódzkim Policji i zatwierdzonym przez Komendanta Głównego Policji. Rada powiatu lub rada gminy może przekazać, na warunkach określonych w porozumieniu zawartym między organem wykonawczym powiatu lub gminy a właściwym komendantem powiatowym (miejskim) Policji, środki finansowe stanowiące dochody własne powiatu lub gminy, dla Policji z przeznaczeniem na:

- 1) rekompensatę pieniężną za czas służby przekraczający normę,
  - 2) nagrodę za osiągnięcia w służbie,
- dla policjantów właściwych miejscowo komend powiatowych (miejskich) i komisariatów, którzy realizują zadania z zakresu służby prewencyjnej. Środki finansowe w wysokości 20% wpływów uzyskanych przez Skarb Państwa tytułem przepadku rzeczy pochodzących z ujawnionych przez Policję przestępstw przeciwko mieniu gospodarczych i skarbowych przeznacza się na usprawnienie funkcjonowania Policji i nagrody dla policjantów, którzy przycy-

nili się bezpośrednio do ujawnienia tych przestępstw. Gospodarkę tymi środkami prowadzi się w Policji w ramach wyodrębnionego środka specjalnego.

W granicach swych zadań Policja w celu rozpoznawania, zapobiegania i wykrywania przestępstw i wykroczeń wykonuje czynności: operacyjno–rozpoznawcze, dochodzeniowo–śledcze i administracyjno–porządkowe. Policja wykonuje również czynności na polecenie sądu, prokuratora, organów administracji państwowej i samorządu terytorialnego w zakresie, w jakim obowiązek ten został określony w odrębnych ustawach.

Policjanci w toku wykonywania czynności służbowych mają obowiązek respektowania godności ludzkiej oraz przestrzegania i ochrony praw człowieka. Policjanci wykonując czynności, o których mowa, mają prawo:

- 1) legitymowania osób w celu ustalenia ich tożsamości,
- 2) zatrzymywania osób w trybie i przypadkach określonych w przepisach Kodeksu postępowania karnego i innych ustaw,
- 3) zatrzymywania osób pozbawionych wolności, które na podstawie zezwolenia właściwego organu opuściły areszt śledczy albo zakład karny i w wyznaczonym terminie nie powróciły do niego,
- 4) zatrzymywania osób stwarzających w sposób oczywisty bezpośrednie zagrożenie dla życia lub zdrowia ludzkiego, a także dla mienia,
- 5) przeszukiwania osób i pomieszczeń w trybie i przypadkach określonych w przepisach Kodeksu postępowania karnego i innych ustaw,
- 6) dokonywania kontroli osobistej, a także przeglądania zawartości bagaży i sprawdzania ładunku w portach i na dworcach oraz środkach transportu lądowego, powietrznego i wodnego, w razie istnienia uzasadnionego podejrzenia popełnienia czynu zabronionego pod groźbą kary,
- 7) obserwowania i rejestrowania przy użyciu środków technicznych obrazu zdarzeń w miejscach publicznych, a w przypadku czynności operacyjno–rozpoznawczych i administracyjno–porządkowych podejmowanych na podstawie ustawy — także i dźwięku towarzyszącego tym zdarzeniom,
- 8) żądania niezbędnej pomocy od instytucji państwowych, organów administracji rządowych i samorządu terytorialnego oraz jednostek gospodarczych prowadzących działalność w zakresie użyteczności publicznej; wymienione instytucje, organy i jednostki obowiązane są w zakresie swojego działania, do udzielenia tej pomocy, w zakresie obowiązujących przepisów prawa,
- 9) zwracania się o niezbędną pomoc do innych jednostek gospodarczych i organizacji społecznych, jak również zwracania się w nagłych wypad-

kach do każdej osoby o udzielenie doraźnej pomocy, w ramach obowiązujących przepisów prawa,

10) dokonywania kontroli rodzaju używanego paliwa przez pobranie próbek paliwa ze zbiornika pojazdu mechanicznego.

Zatrzymanie osoby może być zastosowane tylko wówczas, gdy inne środki okazały się bezcelowe lub nieskuteczne.

W razie niepodporządkowania się na podstawie prawa poleceniom organów Policji lub jej funkcjonariuszy, policjanci mogą stosować środki przymusu bezpośredniego:

- 1) fizyczne, techniczne i chemiczne środki służące do obezwładniania bądź konwojowania osób oraz do zatrzymywania pojazdów,
- 2) pałki służbowe,
- 3) wodne środki obezwładniające,
- 4) psy i konie służbowe,
- 5) pociski niepenetracyjne, miotane z broni palnej.

Policjanci mogą stosować jedynie środki przymusu bezpośredniego odpowiadające potrzebom wynikającym z istniejącej sytuacji i niezbędne do osiągnięcia podporządkowania się wydanym poleceniom. Jeżeli środki przymusu bezpośredniego wymienione wyżej okazały się niewystarczające lub ich użycie, ze względu na okoliczności danego zdarzenia nie jest możliwe, policjant ma prawo użycia broni palnej wyłącznie:

- 1) w celu odparcia bezpośredniego i bezprawnego zamachu na życie, zdrowie lub wolność policjanta lub innej osoby oraz w celu przeciwdziałania czynnościom zmierzającym do takiego zamachu,
- 2) przeciwko osobie niepodporządkowującej się wezwaniu do natychmiastowego porzucenia broni lub innego niebezpiecznego narzędzia, którego użycie zagrozić może życiu, zdrowiu lub wolności policjanta albo innej osoby,
- 3) przeciwko osobie, która usiłuje bezprawnie przemocą odebrać broń palną policjantowi lub innej osobie uprawnionej do posiadania broni palnej,
- 4) w celu odparcia niebezpiecznego bezpośredniego, gwałtownego zamachu na obiekty i urządzenia ważne dla bezpieczeństwa lub obronności państwa, na siedziby naczelnych organów władzy, naczelnych i centralnych organów administracji państwowej albo wymiaru sprawiedliwości, na obiekty gospodarki lub kultury narodowej oraz na przedstawicielstwa dyplomatyczne i urzędy konsularne państw obcych albo organizacji mię-

- dzynarodowych, a także na obiekty dozorowane przez uzbrojoną formację ochronną utworzoną na podstawie odrębnych przepisów,
- 5) w celu odparcia zamachu na mienie, stwarzającego jednocześnie bezpośrednio zagrożenie dla życia, zdrowia lub wolności człowieka,
  - 6) w bezpośrednim pościgu za osobą, wobec której użycie broni było dopuszczalne w przypadkach określonych ustawą, albo za osobą, wobec której istnieje uzasadnione podejrzenie popełnienia zabójstwa, zamachu terrorystycznego, uprowadzenia osoby w celu wymuszenia okupu lub określonego zachowania, rozboju, kradzieży rozbójniczej, wymuszenia rozbójniczego, umyślnego ciężkiego uszkodzenia ciała, zgwałcenia, podpalenia lub umyślnego sprowadzenia w inny sposób niebezpieczeństwa powszechnego dla życia albo zdrowia,
  - 7) w celu ujęcia osoby, o której mowa wyżej, jeśli schroniła się ona w miejscu trudno dostępnym, a z okoliczności towarzyszących wynika, że może użyć broni palnej lub innego niebezpiecznego narzędzia, którego użycie zagrozić może życiu lub zdrowiu,
  - 8) w celu odparcia gwałtownego, bezpośredniego i bezprawnego zamachu na konwój ochraniający osoby, dokumenty zawierające wiadomości stanowiące tajemnicę państwową, pieniądze albo inne przedmioty wartościowe,
  - 9) w celu ujęcia lub udaremnienia ucieczki osoby zatrzymanej, tymczasowo aresztowanej lub odbywającej karę pozbawienia wolności, jeśli:
    - a) ucieczka osoby pozbawionej wolności stwarza zagrożenie dla życia albo zdrowia ludzkiego,
    - b) istnieje uzasadnione podejrzenie, że osoba pozbawiona wolności może użyć broni palnej, materiałów wybuchowych lub niebezpiecznego narzędzia,
    - c) pozbawienie wolności nastąpiło w związku z uzasadnionym podejrzeniem lub stwierdzeniem popełnienia przestępstw, o których mowa trzy punkty wyżej.

W działaniach oddziałów i pododdziałów zwartych Policji użycie broni palnej może nastąpić tylko na rozkaz ich dowódcy. Użycie broni palnej powinno następować w sposób wyrządzający możliwie najmniejszą szkodę osobie, przeciwko której użyto broni palnej.

W razie zagrożenia bezpieczeństwa publicznego lub niebezpiecznego zakłócenia porządku publicznego zwłaszcza przez sprowadzenie:

- 1) niebezpieczeństwa powszechnego dla życia, zdrowia lub wolności obywateli,

- 2) bezpośredniego zagrożenia dla mienia w znacznych rozmiarach,
- 3) bezpośredniego zagrożenia obiektów lub urządzeń, o których mowa w ustawie.

Prezes Rady Ministrów na wniosek ministra właściwego do spraw wewnętrznych w celu zapewnienia bezpieczeństwa publicznego lub przywrócenia porządku publicznego, może zarządzić użycie uzbrojonych oddziałów lub pododdziałów Policji. W przypadkach niecierpiących zwłoki decyzję podejmuje minister właściwy do spraw wewnętrznych, zawiadamiając o niej niezwłocznie Prezesa Rady Ministrów. W przypadkach gdy użycie uzbrojonych oddziałów i pododdziałów Policji okaże się niewystarczające, mogą być użyte do pomocy na podstawie decyzji Prezydenta RP wydanej na wniosek Prezesa Rady Ministrów oddziały i pododdziały Sił Zbrojnych RP.

W razie klęski żywiołowej lub nadzwyczajnego zagrożenia środowiska, gdy siły Policji są niewystarczające do wykonania ich zadań w zakresie ochrony bezpieczeństwa i porządku publicznego Prezes Rady Ministrów, na wniosek ministra właściwego do spraw wewnętrznych uzgodniony z Ministrem Obrony Narodowej, może zarządzić użycie żołnierzy Żandarmerii Wojskowej do udzielania pomocy Policji.

MAGDALENA ÓWIKŁO-SIKORA

GŁOSA DO UCHWAŁY SĄDU NAJWYŻSZEGO Z 21 PAŹDZIERNIKA 2003 R.

„Podżeganie może być popełnione w formie usiłowania, i to zarówno wtedy, gdy usiłujący bezskutecznie nakłania do czynu zabronionego opisanego w części szczególnej kodeksu karnego, jak i wtedy, gdy bezskutecznie nakłania do czynu zabronionego o znamionach podżegania”

Sąd Najwyższy podjął głosowaną uchwałę na tle następującego stanu faktycznego:

A.W., został uniewinniony wyrokiem Sądu Rejonowego w T. od zarzutu usiłowania nakłonienia D.M. za pośrednictwem jego matki M.M. do złożenia zeznań niezgodnych z prawdą, tj. od zarzutu popełnienia przestępstwa z art. 13 § 1 k.k. w zw. z art. 233 § 1 k.k.

Apelację do Sądu Okręgowego w T. złożył Prokurator.

Sąd Okręgowy zwrócił się do Sądu Najwyższego z pytaniem prawnym dotyczącym kwestii, będącej przedmiotem sporów zarówno na gruncie kodeksu z 1969 r., jak i kodeksu obecnie obowiązującego: „Czy podżeganie może być popełnione w formie usiłowania?”.

Nie uprzedzając niżej przedstawionych wniosków, należy pozytywnie ocenić podjętą uchwałę. Z jednej strony bowiem odpowiada ona na problemy wymiaru sprawiedliwości związane z przedstawionym pytaniem, z drugiej zaś zajmuje jednoznaczne stanowisko wobec polemiki prowadzonej w literaturze.

Niniejsza praca nie będzie jednak pozbawiona uwag polemizujących, częściowo nawet krytycznych, odnoszących się do uzasadnienia przedmiotowej uchwały. Krytyka będzie się również odnosić do zauważalnych braków w analizie problemów, przed którymi został postawiony Sąd Najwyższy.